No. 1354 Zaterdag 11 December 1909 26ste Jaargang

AMIGOE DI CURAÇAO

WEEKBLAD VOOR DE CURAÇAOSCHE EILANDEN

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire, Aruba en de Bovenwindsche eilanden per drie maanden fl. 2,— met vooruitbetaling.
Voor het Buitenland per jaar fl. 10,—
Afzonderlijke nummers fl. 0.15.
Prijs der Advertentiën van 1—7 regels f0,50, voor elken regel meer 7½ cts.

BUREAUX VAN DIT BLAD

REDACTIE: Waterkant, Otrabanda, No. 223

ADMINISTRATIE: Plein Concordia, No. 129, Pietermaai

Es Courant aki ta sali toer dia Sabra.
Su prijs di abonnement ta fl. 2,— pa tres luna, pagá padilanti.
Pa lugarnan foi Curaçao, Bonaire, Aruba, St. Martin (P. H.), St. Eustatius i Saba fl. 10,— pa anja.
Un numero sol fl. 0,15.
Anuncio di 1 te 7 regel f0,50, cada regel mas 7½ cts.

Curaçao 10 December.

Hoe men 't doet op Curaçao.

De Heeren HAVELAAR en VAN KOL hebben ons gezegd hoe het moet, laat ons nu eens zien hoe men 't doet op Curaçao; met den damaanleg bedoelen wij. De quaestie is, dunkt ons, gewichtig genoeg om er nog een slotartikel aan te mogen wijden.

Op de oude plantages stonden van oudsher flinke, stevige dammen, volgens een vast plan ontworpen; op de huurgronden kwamen tot voor weinig jaren zoo goed als geen dammen voor.

Het streven zal, onzes inziens, moeten wezen de oude dammen op de groote plantages weder te herstellen. Gebrek aan de noodige fondsen was dikwerf een beletsel voor den tegenwoordigen eigenaar om die groote dammen opnieuw in orde te brengen. Van die oude waterkeeringen zijn er vele ook gebroken in den loop der tijden, een bewijs dat dambreuk in de toekomst moeilijk afdoende zal voorkomen kunnen worden.

Nu wij echter de ondervinding tot leermeesteres hebben, kunnen alle krachten worden ingespannen om in het vervolg de schade bij onvermijdelijke doorbraken zoo gering mogelijk te doen zijn.

Een studie van den ouden Curaçaoschen damaanleg kan ons hierbij veel leeren, zooals de Heer HAVELAAR in zijn *Rapport* verklaarde.

De damaanleg op de huurgrondjes is echter zoo goed als geheel nieuw.

Ook hier moet de mogelijkheid van dambreuken worden voorzien en den loop van het overstroomende water worden nagegaan, opdat de oude dammen op de groote plantages, slechts berekend op geringer waterkeering in de tijden toen er nog geen kleine dammetjes waren, nu niet plotseling tegenover een geweldigen stortvloed komen te staan waartegen ze niet bestand zijn.

In het geval, dat kleine dammen op huurgrondjes rondom een groote plantage werden aangelegd en het water bij doorbraak dier dammetjes een uitweg vinden moet midden door de groote plantages, dient er wel degelijk rekening mede te worden gehouden, dat de groote waterkeeringen der plantages plotseling een snel vlietenden stroom waters te keeren zullen hebben, en geleidelijk af te voeren, opdat de overstrooming geen algemeene verwoesting van boomaanplanting en maisvelden, ja van huizen en hutten misschien ten gevolge zal hebben.

Welke is nu de tot dusverre gevolgde methode van damaanleg op Curaçao?

Wij geven het woord aan den Heer M. C. FAUEL, die met den nieuweren damaanleg op onze eilanden een aanvang heeft gemaakt. Zijn verslag is geteekend 16 November 1906 en werd opgenomen in het Koloniaal Verslag 1907.

„Bij aanleg van aarden dammen (deze zullen in verband met den kostprijs de meest gebruikelijke moeten blijven) in den algemeenen zin heeft men hier op Curaçao, vooral niet uit het oog te verliezen, dat dammen, welke niet onder behoorlijk toezicht staan en niet tevens binnen een voor geiten en vee ontoegankelijke ruimte liggen, vooral in den drogen tijd van het jaar, zooveel te lijden hebben, dat de onkosten daaraan besteed vrij wel als weggeworpen geld moeten worden beschouwd. De aarden dammen zullen gewoonlijk samengesteld moeten worden uit het materiaal, dat men ter plaatste vindt en dat is meestal zeer fijn verdeeld gruis, hier en daar vermengd met misschien wat klei of humus, maar in elk geval een materiaal, dat onder de lange heerschende droogten veel lijdt, totaal onbegroeid is, en weinig weerstand biedt aan de gymnastische toeren, welke de geiten daarop bij voorkeur uitvoeren."

Wij vestigen de aandacht van belanghebbenden op de woorden van den Heer FAUEL, dat aarden dammen uit zeer fijn verdeeld gruis moeten worden gemaakt, hier en daar vermengd met misschien wat klei of humus.

De Heer VAN KOL waarschuwt tegen het gebruik van veel klei. „Hoe meer klei toch het mengsel bevat, hoe grooter de uitzetting en de inkrimping van het damlichaam zal zijn: men moet dus niet te veel klei gebruiken, doch liefst zand waarvan de klei dan de openingen sluit."

„Steenen dammen zouden, zoo vervolgt de Heer FAUEL, zonder insluiting van het terrein het eenige zijn, wat eene bevredigende oplossing zou kunnen geven, want gegraven geulen zouden in het algemeen te spoedig dichtspoelen en daardoor een aanhoudend vrij aanzienlijk onderhoud vereischen, maar steenen vindt men lang niet overal in voldoende hoeveelheid daarvoor. Maar zelfs deze los opgestapelde steenen dammetjes zouden veel te lijden hebben en dus mag men wel als regel aannemen, „geen damaanleg op gronden die niet aan huurders of particulieren behooren."

Wil men dus een consequent doorgevoerden damaanleg van af den oorsprong van de een of andere vallei uitvoeren, dan is het zaak te zorgen, dat al de gronden die voor damaanleg in aanmerking komen, en niet reeds aan particulieren behooren, ook zijn of worden uitgegeven als huurgronden.

Het is evenwel niet voldoende, dat die gronden onder beheer staan.

De ondervinding leert, dat niet ieder huurder, en ook zelfs ieder eigenaar, bewust of onbewust zich voldoende moeite geeft voor het onderhouden der dammen en dus toont niet doordrongen te zijn van het nut van de dammen. Men ziet niet zelden dammen, die door het samenklinken van de aarde, of wel het afregenen daarvan, op sommige plaatsen zoo laag zijn geworden, dat die gedeelten slechts weinig of in het geheel niet boven de nimmer mankeerende overlaten uitsteken en eene breuk in die aarden dammen is een onvermijdelijk gevolg, zoodra bij eene eenigszins zware bui de overlaten tot hun recht moeten komen.

De schade, welke de huurder of eigenaar zich zelf hierdoor berokkent, plant zich evenwel ook voort op anderen, wier dammen lager zijn gelegen, want die lager gelegen dammen worden door deze doorbraken te zwaar belast en niet zelden ziet men aldus geheele series van dammen doorbreken. Noodzakelijk wordt het daarom geacht om den damaanleg onder geregeld Gouvernementstoezicht te brengen en bepalingen in het leven te roepen, waardoor een ieder zoo noodig gedwongen kan worden om voor een behoorlijk onderhoud van zijne dammen te zorgen.

Bovendien moet damaanleg als eene zaak van algemeen belang beschouwd worden. Het water, dat door een dam gedwongen wordt in den grond te dringen, komt niet alleen aan den eigenaar van den dam, maar ook aan alle beneden en zelfs boven hem wonende grondeigenaren ten goede.

Uit de zeer beknopte schets, welke hierboven gegeven werd omtrent de geologische gesteldheid van den bodem, volgt onmiddellijk, dat damaanleg op Curaçao zoo goed als uitsluitend (hierop maken alleen enkele dammen eene uitzondering en wel die, welke door hunne ligging en bijkomende omstandigheden zeer geschikt zouden zijn om het gekeerde water met behulp van windmolens naar hooger gelegen reservoirs te doen opvoeren en het van hieruit voor besproeiing van terreinen te doen dienen] ten doel kan en moet hebben de vermeerdering van den grondwatervoorraad.

Als doel moet men zich stellen om zooveel mogelijk, ten einde verdamping te voorkomen, het water op de plaats zelve, waar het valt, staande te houden en het zoo te dwingen in den poreuzen bodem te dringen.

Bij niet te zware regens kan reeds veel door grondbewerking, het maken van horizontale ruggetjes van aarde of steenen, het planten van aloë in horizontale rijen enz. verkregen worden, maar bij eenigszins zware buien en juist van deze heeft men alleen, blijkens het aangehaalde onder den put van Colonia, grondwater te verwachten, moeten meer weerstand biedende hindernissen aan het water in den weg gesteld worden en zoo komt men vanzelf tot het maken van dammetjes of dammen, al naar gelang van de hoeveelheid water, die men tegen moet houden.

Wilde men zelfs bij de zwaarste te verwachten buien overal al het vallende water tegenhouden, dan zou die damaanleg zeker te kostbaar worden. Men moet zich dus tevreden stellen met in die bijzondere gevallen slechts een gedeelte van het water op te houden en het overtollige weg te laten loopen naar een lager gelegen plaats, waar misschien zich eene gunstiger gelegenheid aanbiedt om het water in grootere hoeveelheid tegen te houden.

Uit het bovenstaande volgt dus vanzelf, dat boven aan elke vallei moet begonnen worden met het aanleggen van kleine dammen, die, naarmate men de vallei afdaalt, steeds zwaarder in afmetingen worden. Aan geen van deze waterkeeringen mag evenwel nimmer een voldoende uit of overlaat mankeeren om het overtollige water een uitweg open te laten.

Heeft men op bovenstaande wijze handelende een voldoend grooten voorraad water in den grond verzameld en tegen verdamping gevrijwaard, dan zal dit grondwater, vooral voor zoover het zich in het harde gruis bevindt, zich slechts zeer langzaam langs het harde diabaas naar lager gelegen plaatsen kunnen bewegen en zoo kan men zich voorstellen, dat zelfs bij langdurige perioden van droge jaren de aanvullingen van het grondwater voldoende zullen zijn om nagenoeg overal eene zekere hoeveelheid grondwater disponibel te hebben welke met behulp van gegraven putten, liefst van windmolens voorzien, aan de oppervlakte gebracht kan worden om daar niet alleen voor drinkwater voor mensch en dier, maar ook tot besproeiing van beplantingen en andere gewassen te dienen."

Damaanleg staat niet op zich zelf,

maar is slechts een hulpmiddel om onze droge gronden vochtig te houden en daardoor bebouwbaar en vruchtbaar te maken. Tot dus verre trokken slechts de putten voordeel uit den damaanleg. Het is een algemeen erkend feit, dat waar dammen werden aangelegd de putten steeds vol stonden. Maar heeft men wel voldoende nut getrokken uit die volle putten?

De algemeene damaanleg op Curaçao is iets nieuws en moet zijn volledige toepassing nog vinden, en eerst daardoor zullen de onkosten van den damaanleg kunnen worden goed gemaakt. Damaanleg en uitbreiding van den grooteren en kleinen landbouw behooren bij elkander, zij vormen één plan, één afgerond geheel. Wie **A** zegt, moet ook **B** zeggen. Ziet men geen voordeel in uitbreiding van den landbouw op Curaçao, men beperke zich dan ook in het aanleggen van dammen.

Onder uitbreiding van den landbouw op Curaçao, wenschen wij te verstaan uitbreiding van reeds bestaande Curaçaosche cultures, allereerst de verbouwing van het volksvoedsel, de mais.

Wij geven nu weder het woord aan den Heer FAUEL:

„Is er eenmaal water in voldoende hoeveelheid aanwezig, dan zullen het maken van putten en het nuttig beplanten van den bodem vanzelf volgen, vooral wanneer bij dit laatste werk de noodige deskundige leiding gegeven wordt. Voor dit laatste getuigen vele huurgrondjes, die zich vooral in het tweede district van het eiland bevinden en jaarlijks aanmerkelijken vooruitgang, in dit opzicht vertoonen, niettegenstaande de vele droge jaren, waarmee zij te kampen hadden.

De bovenbedoelde dammetjes en dammen zijn evenwel niet alleen nuttig als vormers van grondwater, hun hoofddoel, maar jaarlijks kan geconstateerd worden, dat de gewassen achter en voor deze waterkeeringen veel beter gelukken dan elders. Vooral rankvruchten schieten na afloop van het regenseizoen welig op achter de dammen en brengen den eigenaars eene dikwijls in lang niet te versmaden winst op.

Groote dammen.

Bij grootere dammen zal men natuurlijk het terrein achter die dammen in het algemeen als reservoir en niet als plantgrond moeten beschouwen, maar daar waar eene beplanting met mais, rankvruchten enz. zoo weinig onkosten met zich medebrengt als hier, mag men gerust tegen den tijd, dat het droge seizoen gewoonlijk intreedt, eens een onderloopen en dus verdrinken van het geplante risqueeren."

De Heer FAUEL schijnt het heel natuurlijk te vinden, dat de terreinen achter de groote dammen meer als reservoir dan als plantgrond moeten beschouwd worden.

Zoolang er geen zeer winstgevende cultuur gevonden is, welke door besproeiing met dit vergaarde water de onkosten van de groote dammen en het verloren gaan van een aanzienlijke uitgestrektheid plantterrein goed maakt, zijn wij zoo vrij met den Heer FAUEL van gevoelen te verschillen. Vooralsnog zullen die groote dammen slechts nuttig werken, wanneer het terrein achter die dammen

Feuilleton.

„PENKRASSEN EN INKTSPATTEN."

„Wedden om 'n johney-cake?"

't Ging om 't al of niet in zicht zijn van de Brandhof.

Hij, mijn groom, met ze'n klare valkenoogen, zei ja, ik beweerde stug neen, neen, omdat ik kippig ben en nog geen letter copie voor de Amigoe gepend had.

Maar 't was 'm, en kwijt was ik mijn johney-cake.

Ooit van dat eêl gebak gesmuld? In den wandel noemen ze zoo'n machien 'n „leather jacket", d. i. 'n leeren buisje.

't Bestaat uit bruin meel, water en soda. Die massa wordt gekneed tot 'n reuzenpoffer 4 inch in diameter, en gaat zonder gist of ander zwel-ingrediënt den oven in.

Gebruind komen ze er uit, en worden dan artistiek-nonchalant bewerkt met kam of breinaald. Die kringende putjes geven er diepte aan, doen je appetijtsnaren trillen groenzwartdof.

Dan worden ze trapsgewijs in 'n bakje gevlijd, deinen vervolgens op zwart kroezige vlechtjes door boven- en benedendorp, en ploffen weldra neer als 'n caduke lift in hongerige negermagen.

Ik ben blij dat die technische beschrijving van 't scheppen, 't worden van 'n johney-cake van mijn hand is.

Zoo'n gebak stilt instantané den wildsten honger.

't Concaaf-convext je maag buitenmate, en lijders aan constipatie hebben na zoo'n tractatie minstens 3 weken werk om weer op verhaal te komen.

Toch is hier de johney-cake met den zoeten aardappel beslist het meest gewilde volksvoedsel.

Er zijn lui, die 's morgens zonder blikken of blozen er 'n vijftal verschalken, en dan zitten ze nota bene tegen 12 uur weer te geeuwen van den honger.

Zoo'n maag is gewoonweg niet naar behooren te stuwen, 't Danaïdenvat te vullen is er kinderspel bij, 'n uithangbordje „cubiculum locandum" prijkt immer boven de entrée.

Ook de jeugd is verlekkerd op johney-cakes.

Na schooltijd 12 uur, ijlen ze vol vreugd naar hun hut voor hun lunch— versta wel *lunch*— en aldra zie je hun weer schommelen in de schoolyard met hun geheele lunch— ¾ van zoo'n leather jacket- in hun zwarte stopverfvingertjes.

Ik heb wel eens in de dagen van olim 'n betere lunch gesavoureerd, en dan was de Hors d'oeuvre om den drommel geen johney-cake met of zonder caviaar.

Maar ze bakken hier ook ander brood, brood dat versch je kunt vergoochelen, ineenknijpen tot 'n absoluut nihil, dat oudbakken je neusvel doet rimpelen, en je maag doet stampen op en neer, zoo iets als wijlen de Christiansted bij hooge zee.

Na 'n maand ga je met dubbelkoolzure soda, ná 2 maanden met pepsine, ná 3 maanden met mosterdpappen werken, en als je dan niet heel gauw stopt met dat broodimport in je eigenste binnenste, dan bestaat er groote kans dat 'n chronisch-maaglijden de rest van je leven vergalt en je met zoo'n prikkelbaar humeur bedeeld wordt, dat je evenmensch je van ganscher harte levenslang cellulair toewenscht.

En dan moet er misschien, precies als bij de huidige koppige Londensche suffragettes, de maagpomp ook nog bij te pas komen.

Ik heb indertijd met bolle koonen de loftrompet gestoken over het brood van H. M.'s Kortenaer, sedert dien tijd hebben we hier 'n lady die brood bakt, ik zeg die brood bakt.

'n Soort van gist, gepetrifieerd of gecondenseerd, 't echte weet ik niet, geïmporteerd van de States maakt 't brood rijzig, luchtig, zoo iets als mijn gebolde koonen met die bewusten loftrompet.

Dat is *je*, zouden ze in Rotterdam zeggen, *beslist je*; zoo'n bôtram kan je tenminste nog eens met smaak naar binnen werken zonder gevaar van 'n uur later 'n keisteengevoel in je maag te krijgen.

Nog 'n andere lady wijdde zich, uit louter vermaak, aan de edele bakkunst, en 't was ongeevenaard pain de luxe wat haar tot oven geimproviseerd kerosineblik voortbracht.

Dat brood was wat je noemt spulletje. Helaas én goedige lady én oven én uniek brood zijn nu verre.

Der langen Rede kurzer Sinn, dat

ook als plantgrond kan gebruikt worden.

Dergelijke cultuur bestaat voor het oogenblik nog niet op Curaçao. In het nieuwste Koloniaal Verslag, dat van 1909, schrijft de Heer FAUEL:

Wat de resultaten van den damaanleg aangaat, hier kan verwezen worden naar het voorgaande verslag, aangezien geen nieuwe gezichtspunten geopend kunnen worden.

Het lijdt evenwel geen twijfel of de meeste plantages trekken door gebrek aan fondsen niet die voordeelen van den damaanleg, die hij anders ongetwijfel op zou moeten leveren, indien het grondwater, dat thans in voldoende en blijvende hoeveelheid veelal aanwezig is, voor irrigatie benut werd. Dat dan ook de plaats gehad hebbende damaanleg voor de plantage-eigenaren niet zulke enorme voordeelen heeft kunnen afwerpen, dat deze thans op hunne zeer zwaar belaste plantages een voldoend bestaan kunnen vinden, pleit noch tegen het nut van den damaanleg, noch tegen de oeconomische voordeelen, die de bevordering van den landbouw ook hier af moeten werpen.

Aangezien bij den landbouw hier irrigatie altijd een hoofdrol zal moeten vervullen, wordt de aandacht van belangstellenden gevestigd op „Farmers Bulletin no. 263" van het „United States Department of Agriculture", waarin vele wenken op irrigatiegebied voorkomen, die voor deze kolonie hun nut kunnen hebben."

Tot nu toe bestond het voordeel der groote dammen op landbouwkundig gebied voor een groot deel slechts in een grootere opbrengst rankvruchten. Men oordeele:

„Een, wel is waar bijzonder gunstig gelegen dam, welke aan totale aanlegkosten 677 gulden gekost had, bracht den eigenaar in het afgeloopen plantseizoen 350 gulden als zuivere winst door verkoop van rankvruchten op. In een plantseizoen haalde hij dus niet alleen uit den dam het daaraan betaalde, een derde gedeelte der aanlegkosten, maar maakte bovendien nog een aardige winst, ongerekend nog de andere voordeelen, welke de dam voor zijne plantage als grondwater enz. oplevert.

De directe werking der dammen aan de oppervlakte van het terrein, beneden den dam gelegen is over het algemeen genomen niet groot en strekt zich gewoonlijk over slechts kleine afstanden uit. Natuurlijk kunnen zware en langdurige regenbuien oorzaak zijn, dat hierop uitzonderingen voorkomen. Zoo waren de terreinen op Willebrordus en St. Kruis en vele andere plantages met hen op 6 en 7 November jl. over groote uitgestrektheden beneden de dammen aan de oppervlakte zeer sterk vochthoudend, zoodat aldaar overal de beplantingen prachtig stonden, maar zulks moet toch blijkens de ondervinding tot de uitzonderingen gerekend worden. Op boomen en dieper wortelschietende beplantingen zullen de dammen zeer zeker ook beneden den dam een op grootere afstanden merkbaren gunstigen invloed uitoefenen.

De op het eiland Curaçao plaats gehad hebbende damaanleg dient in twee onderdeelen gesplitst te worden, nl. in den damaanleg op de zoogenaamde huurgronden en in den damaanleg op de plantages of eigendommen.

Bijna alle valeien van eenige uitgestrektheid, en dus tevens de plaatsen, waar bij zware buien eene groote hoeveelheid water passeert, zijn in het bezit van particulieren.

De hoogerop gelegen terreinen vormen in het algemeen de domeingronden, waarvan dan de beste gedeelten door de zoogenaamde huurgronden worden ingenomen.

Bij de aanhoudende en zware regens van het begin van October van dit jaar, toen op enkele plaatsen buien van 140 m.M. en meer per etmaal vielen, terwijl de bodem reeds totaal doorweekt was door voorafgaande regenbuien, leden deze dammetjes wel vrij groote schade, maar toch bleef zij nagenoeg uitsluitend tot die in het 2de district bepaald, waarschijnlijk een gevolg van de meerdere zorg, welke aan de andere bij de uitvoering was besteed.

Enkele dammetjes zijn aldaar totaal weggespoeld, maar normaal bestaat de doorbraak in eene opening welke weder met een dag werkens kon worden gerepareerd. Volgens opgave van den districtmeester werden in het 2de district totaal 120 dammetjes beschadigd, dat is dus 16 %, het geen, in aanmerking genomen dat de zware proef, welke zij te doorstaan hadden, algemeen als onbekend voor Curaçao wordt erkend, dus mag de geleden schade niet als onrustbarend worden gequalificeerd. Daarbij komt nog, dat vele der doorbraken een gevolg van slecht of niet behoorlijk onderhoud zijn; een oorzaak, welke men in het vervolg door strenger bezicht op de aangelegde dammen kan voorkomen, terwijl de voorgenomen verandering in werkwijze voor 1907 afdoende verbetering zal brengen."

Die afdoende verbetering is, helaas uitgebleven. Wat in 1907 gebeurde in het 2de district heeft zich in 1909 in nog wel grootere mate herhaald in het 5de. Ook thans heeten de zware buien ongekend.

Wel toevallig zouden wij zoo zeggen, dat in 3 jaar tijds tweemaal ongekend zware buien gevallen zijn. Met die buitengewone regenvallen mag men in de toekomst toch wel een weinig meer rekening houden.

„Wat nu eindelijk den damaanleg op de plantages aangaat, aanvankelijk was de animo der planters voor de zoogenaamde gouvernementsdammen niet bijster groot, zoodat om de zaak eenigszins vlottend te maken hier en daar niet volstaan kon worden met een subsidie van een gedeelte van de voor het werk noodig geraamde som, maar deze voor het volle bedrag moest worden uitgekeerd.

Er meldden zich naar aanleiding van de gedane oproeping slechts zes eigenaars aan met wie een contract omtrent den damaanleg gesloten kon worden. Twee aanvragen moesten worden afgewezen omdat de aanvraagde werken te groote geldsommen vereischten en het voorloopig niet in de bedoeling lag om zulke groote werken te ondernemen.

De daarop volgende jaren was het aantal binnenkomende aanvragen evenwel zoo groot, dat telkens extra gelden voor damaanleg moesten worden aangevraagd.

Deze fondsen werden evenwel door verschillende omstandigheden verleden jaar te laat disponibel gesteld om geheel en al voor het doel, waarvoor zij aangevraagd waren, te kunnen worden verwerkt en in vele gevallen kon daardoor voorbereide damaanleg of niet of slechts gedeeltelijk plaats hebben.

Tevens was deze late disponibelstelling indirect oorzaak, dat vele dammen slechts enkele dagen gereed waren gekomen, toen zij weerstand moesten bieden aan den zwaren vuurproef van October jl. Dat enkele aarden dammen daaronder bezweken mag dus geene verwondering baren.

In het algemeen kan gezegd worden, dat deze dammen op de plantages door de aldaar bij zware buien passeerende hoeveelheid water, van veel zwaardere afmetingen moesten zijn, dan die op de huurgronden. Gewoonlijk bestaan zij uit een aarden dam met gemetselde steenen hoofden, terwijl aan de uiteinden in het harde gruis overlaten van voldoende breedte worden uitgegraven.

De bovenbreedte van de dammen varieert, naar gelang van de qualiteit van het beschikbare materiaal en van de hoogte, van 0,9 tat 1,5M. en de taluds worden onder eene helling van 1 : 2 opgezet.

Als regel wordt de dam na voltooiing door een laag harde gruis bedekt, ten einde afspoeling te voorkomen.

Bijzondere zorg moet worden besteed aan het uitgraven van het zand, voorkomende in de door den dam af te sluiten rooien.

In verband met den slechten ondergrond en het slechte materiaal, wat gewoonlijk voor de aarden dammen beschikbaar is, kan men wel als regel aannemen, dat de maximum waterkeering nimmer meer dan 1,70 M. moet bedragen.

Maken plaatselijk diep uitgespoelde rooien soms eene grootere waterkeering daar gewenscht, dan dient men daarin te voorzien door het aanbrengen van steenen voeten, bestaande uit onbekapte breuksteen, waarvan de voegen met klei zijn opgevuld, of wel gemetselde steunmuurtjes.

Eindelijk dient veel zorg besteed te worden aan het goed aanstampen van de aarde, hetgeen in zeer dunne lagen moet geschieden. Het in elkaar laten trappen van den grond door bij het werk passeerende werklieden, hetzij met of zonder kruiwagens is wel een krachtig hulpmiddel om hierin gedeeltelijk te voorzien, maar het aanstampen met zware stampers mag nimmer achterwege gelaten worden.

Met kruiwagens werkende moet steeds zoogenaamd over den kop gewerkt worden.

De omgewerkte grond vormt in den drogen tijd, wanneer de dammen gemaakt worden, eene zoo zeer onsamenhangende massa, dat aan het aanstampen nimmer te veel zorg besteed kan worden.

Eindelijk dient er op gelet te worden, dat de humus en klei houdende lagen, als zijnde het meest waterkeerend van het beschikbare materiaal in het lichaam van den dam tot een kern moeten verwerkt worden.

(Zie boven waarschuwing VAN KOL. *Red. Am.*)

Is slechts weinig waterkeerend materiaal disponibel dan kan het zijn voordeel hebben om die waterkeerende massa in eene behoorlijk dikke laag [minstens 0,5 M. dik) aan de waterkeerende zijde van den dam aan te brengen.

Boomen die door het aanhoudend heen en weer bewegen, ten gevolge van den wind, de vastheid van den dam ondermijnen, mogen niet in het lichaam van den dam of in de onmiddelijke nabijheid daarvan voorkomen.

Afkabbeling, ten gevolge van golfslag bij zware aanhoudende winden komt soms voor, maar kan voldoende door eene laag van harde gruis vermeden worden. Eene steenbekleeding zou zeker beter aan het doel beantwoorden, maar komt gewoonlijk te duur te staan.

Het beplanten van den dam met gras is zeer wenschelijk om afspoeling te voorkomen. Het is evenwel een bepaald vereischte, dat de daarvoor te gebruiken grassoort weerstand kan bieden aan lange droogte. Bahamagras zou misschien wel het beste voldoen.

Wenschelijk is het ook om proeven te nemen of de bellisima (een soort van klimplant) die aan de sterkste droogte weerstand schijnt te bieden, niet voldoet.

Waarom breken de dammen?

De meeste aarden dammen breken, bij het bezit van voldoende overlaten, door het doorsiepelen van het water op de plaats van de hoogste waterkeering. De voet van den dam wordt aan de tegenover liggende buitenzijde week, deze voet van den dam zakt daardoor weg, waarvan eene inzakking van den dam daar ter plaatse een gevolg is en neemt men niet onmiddelijk maatregelen om deze zakking aan te vullen en tevens den doorweekten voet met steenen of aangestampte klei enz. te steunen, dan zijn overstrooming en breken van den dam een onvermijdelijk iets.

Aangezien gebreken aan een zelfs met de meeste zorg gemaakten aarden dam kunnen ontstaan is niet alleen een goed onderhoud bepaald noodzakelijk, maar men moet ook de voorzorg nemen om op het oogenblik, dat de dammen volloopen of veel op hun verantwoording krijgen, deze door een wacht te doen bewaken en te zorgen een ploeg werkvolk gereed te hebben om in mogelijke gebreken te voorzien.

De overlaten moeten natuurlijk eene voldoende capaciteit hebben om de grootst te verwachten hoeveelheid water een doortocht te laten en het is niet altijd mogelijk en dikwijls te kostbaar om deze door eene uitgraving in het harde gruis te verkrijgen. In die gevallen is eene bemetseling van de overlaten noodzakelijk, waarbij dan in algemeenen zin gesproken een gemetseld storttebed van voldoende breedte niet mag ontbreken.

In verband met de bovenstaande aangegeven constructie, waarbij de overlaten aan de uiteinden komen, ontstaan er bij het werken van de overlaten gewoonlijk benedendams twee stroomen of stroompjes, die het buitenland aan den voet aantasten.

Hiertegen moeten maatregelen genomen worden, die verschillend van aard kunnen zijn, maar gewoonlijk is het voldoende die taluds aldaar door eenige groote met zorg opgestapelde steenen te beschermen.

Geen sluizen.

Aangezien het tegenhouden van het water, om het daardoor te dwingen in den bodem te trekken, hoofddoel is, worden in het algemeen geene sluizen aangebracht. Deze verhoogen, in verband met het hoofddoel, slechts onnoodig de aanlegkosten van den dam en bevorderen bovendien het nutteloos doen wegloopen van water. Om plantterrein disponibel te krijgen zou men n. l. geneigd kunnen zijn om het water weg te laten loopen en niet te doen dienen om den grondwaterstand te verhoogen. Mocht men het water voor besproeiing van beneden den dam gelegen terreinen willen gebruiken dan bestaan daarvoor andere eenvoudige middelen.

Maken bovendien latere omstandigheden een sluisje gewenscht, dan kan dit nog steeds bijna met dezelfde kosten als bij den aanleg van den dam gemaakt worden.

Als regel moet dus gelden, dat het terrein achter den dam als reservoir wordt beschouwd en alleen bij het intreden van het droge seizoen als plantterrein kan worden benut, daarbij een verdrinken van het geplante risqueerende."

De Heer FAUEL verkondigt hier eene meening, welke lijnrecht tegen over die der Curaçaosche Planters staat. Volgens hen is het tegenhouden van het water geen hoofddoel maar middel. Hoofddoel is: profijt te trekken van den bodem door beplanting van den grond. Daarom is men over het algemeen hier meer voor sluizen. Overlaten worden te hoog aangebracht en laten te lang het terrein achter den dam onder water en dus zonder vrucht. De Curaçaosche Planter acht het voldoende dit terrein flink onder te laten loopen en met water te verzadigen, maar wil daarna dien vruchtbaar gemaakten grond ook gaarne beplanten. De schade door overstrooming aangericht telt de Heer FAUEL wel wat al te licht:

„Mais met den top boven water blijvende verdrinkt niet en dividiviboomen kunnen het zeer lang in een waterplas uithouden. Alleen vruchtboomen schijnen daar slecht tegen te kunnen en daarom moeten deze in het algemeen niet achter dammen geplant worden.

Metselen met cement en kalk niet met klei.

Als metselmateriaal wordt nu uitsluitend gebruik gemaakt van breuksteen met eene specie van een deel Portland cement op een deel kalk en zeven deelen zand, (zoo noodig door wassching gezuiverd van zoutdeelen), welke metselspecie in verband met den korten tijd dien het metselwerk slechts aan water is blootgesteld, en de aangebrachte bepleistering van een deel Portland cement op twee deelen zand, uitstekend voldoet. Ook zou tras voor deze werken in aanmerking kunnen komen, maar de onbetrouwbare qualiteit heeft daar voorloopig van doen af zien.

Het heeft ondergeteekende heel wat moeite gekost om bovenbedoeld metselwerk in de plaats te doen treden van het hier gebruikelijke metselwerk in breuksteen met klei [of mergel] met wat kalk en eene bepleistering met kalk en zand. Men vreesde zoozeer de duurte van de door mij noodig geachte werkwijze, dat het eerste jaar geen enkel planter tot het gebruik ervan voor den door mij ruim berekenden prijs was te bewegen. Thans zijn deze moeilijkheden overwonnen en een ieder maakt nu de dammen tegen de ramingssom, waarbij f 0,25 per M^3. grondverzet en f 10 à f 13 per M^3. metselwerk (waaronder begrepen bepleistering enz.) als grondslag van de berekening is aangenomen.

Als vaste regel geldt nu ook, dat van de ramingssom een derde gedeelte zoo noodig door hem tegen waarborgstelling en tegen 4 % rente per jaar als voorschot uit de koloniale kas kan worden ontvangen."

De planters zijn weer tot hun eerste idee teruggekeerd en beweren, dat de ondervinding bij de laatste doorbraken opgedaan hen opnieuw in hun gevoelen heeft bevestigd dat metselen met klei beter resultaat oplevert dan met cement.

„De verbazend groote hoeveelheid passeerend water maakt het soms ook noodig enkele dammen geheel uit metselwerk te doen samenstellen, maar natuurlijk behoort dit tot de uitzonderingen. Overlaten van zeventig Meter breed en 1 Meter hoog in aarden dammen zijn evenwel ook reeds hier en daar noodig geweest.

Het zal wel geen nader betoog behoeven dat het aanleggen van dammen in valleien, waar zooveel water passeert, zonder in het bezit te zijn van eene behoorlijke topographische opnamen van die terreinen, een uiterst moeilijk en zelfs gevaarlijk werk is, want gewoonlijk zijn de ten dienste staande gegevens voor den grootsten afvoer van water zeer onvolledig. Daarom werd dan ook alleen daar waar die gegevens voldoende betrouwbaar voorkwamen met een vrij groote zekerheidscoëfficient tot damaanleg overgegaan.

Ware het dan ook niet, dat het dringend noodzakelijk was om de noodlijdende plantages eenigszins te gemoet te komen, dan ware het zeker beter geweest om de topographische opname van die valleien vooraf te doen gaan.

Thans is met die opname een begin gemaakt en zal in het vervolg de grootte van de overlaten, die dikwijls een groot deel van de ramingssom in beslag nemen, meer nauwkeurig kunnen worden vastgesteld."

Dat zuinigheid de wijsheid wel eens bedriegt, is ook bij de laatste doorbraken gebleken.

De overlaten mogen vooral niet te klein genomen worden, om ook berekend te zijn op iets meer dan gewone regenbuien en watertoevoer.

---

we hier op 't gebied van de edele broodbakkunst nog niet heelemaal up to date zijn, en dat ik mijn johney-cake schandelijk heb verloren.

Dit voor penkras.

⁂

Op Zaterdag 13 Nov. begon onze anders zoo goeige Caraïbische zee amok te maken.

Twee sloepen gingen er zeer verstandig van door, en wendden den boeg naar 't veilig haventje van St. Barth's.

Drie van onze zeekasteelen bleven zwaar geankerd op de ree dobberen.

Een had de Amerikaansche mail aan boord.

Coûte que coûte moesten die zakken tenminste veilig geland, kapteintje met 'n paar negermatrozen waren bereids naar wal gezwommen, bang voor hun hachje.

Jammer, dat 'n mailzak ook niet zwemmen kan.

Bevoegde autoriteit loofde geld uit om de mail tenminste geland te krijgen, de almighty dollar had ook hier zijn bekoring, en uren lang hebben ze 's morgens onder veel lawaai en watergehoos getracht in zee te steken, maar lukken wilde 't niet, die steeds aanzwellende breekers waren onzen mannetjes té machtig.

Tegen 12 uur, zou 't wel wat bedaren, dacht men, maar dat kwam faliekant uit.

Toen droegen stoere schouders de shoreboot naar gallow's bay, 'n minuut of 7 meer naar 't zuiden, en waarachtig, toen lukte 't, de mail kwam behouden aan land.

En al meer en meer stak de wind op, en de zee begon danig raar te doen.

Ook zwenkte mijn barometer immer gestadig naar vies weer.

Om 4 uur begon de „Augusta"— de bewuste sloep met de mail,— haar anker te slepen.

'n Veeg teeken!

Al meer en meer zwiepten de reuzengolven 't strandwaarts.

Ik stond op 't klif in orkaancostuum, in kalme afwachting van de catastrophe.

En die kwam, eerder dan men er op verdacht was.

'n Bonk water wierp zich met titanenkracht als 'n schuin neerploffende stoomhamer op 't broozen hulkje.

't Siddert omlaag, verdwijnt voor 'n oogenblik in 'n kokende schuimmassa, en trilt moeizaam weer omhoog. Goddank!

Slechts uitstel van executie.

Daar dondert weer 'n reuzengolf aan, eerst groendeinend, nu diep, hol, gapend, werpt zich om, op, omhoog, hooger, nog hooger, 't kookt en bruist en loeit en sist, en bespringt ten laatste dol razend ze'n prooi.

't Volk op het klif gilt 't jammerend uit.

De kiel komt bloot, de mast buigt, zwenkt, zwiept omlaag, 'n plof, alles weg.

Weer heeft de zee verwonnen.

En in dienzelfden nacht worden de nog 2 restende sloepen haar prooi, de een lag 's morgens met 'n versplinterd, gedeukt bakboordzij, de ander was compleet tot mortel geslagen op ons verraderlijk strand.

En al meer en meer begon de wind op te steken, 't begon er waarachtig orkaanachtig uit te zien, en toch mijn barometer bleef gedurende 't laatste uur onwrikbaar constant.

Gebeend door stormregen naar 't gouvernementshuis om barograaf te consulteeren.

Dat ingenieus instrument is voor mij als 'n hooger beroep.

Barograaf all right! maar nauwelijks binnendeurs, of daar begon 't te donderen en te bliksemen van heb ik jou daar.

Jan Paul is nu heusch niet gauw vervaard, maar toch, laat ik 't eerlijk bekennen, toen ik 'n oogenblik later weer door de half geopende orkaandeur in 't noodweer sprong, dacht ik: ouwe jongen, 't is met je gedaan.

Warrelende windvlagen, striemende massale stortregens, ratelende donderslag op donderslag, blauwe oogzengende bliksemstralen, 'n zee van water, van tongende vuurflitsen, te midden van beukend dondergeknal op dondergeknal, daar stond ik met 't hart in mijn keel als 'n nietig atoompje verloren in die ontzettende losgebroken machten der natuur.

Wat ik in die korte momenten heb doorgemaakt, weet God alleen.

Hoe ik weer onder 't gastvrije dak ben teruggekeerd, zal mij steeds 'n raadsel blijven.

En op hetzelfde oogenblik misschien, dat ik hier worstelde met die ontzettende elementen, werden op 't naburig Saba twee menschen doodgebliksemd.

Hodie tibi, cras mihi.

St. Eust. 2 Dec. 09.

JAN PAUL.

„Het is duidelijk, dat men bij den aanleg van dammen in valleien, waar zooveel water passeert, niet kan volstaan met lage dammetjes, want de kosten aan den dam moeten geëvenredigd zijn aan de hoeveelheid water die men keert en er is gewoonlijk weinig terrein beschikbaar om kleine dammetjes buiten den rooi te maken. Bovendien staat men gewoonlijk voor het feit, dat de zee nabij is om het voor Curaçao zoo kostbare regenwater voor goed en nutteloos op te nemen.

Al het water te keeren is onmogelijk en zeer zeker is dit het geval nu de systematische damaanleg voor bijna alle valleien zoo goed als geheel outbreekt. Men moet zich dus tevreden stellen met een gedeelte er van tegen te houden, welk gedeelte voldoende moet zijn voor het beneden den dam gelegen terrein.

Aldus komt men vanzelf voor deze in de valleien gelegen dammen tot grootere afmetingen en neemt dan op den koop toe het minder aangename van het onvermijdelijk verlies van een gedeelte van het water door verdamping.

De kosten van den dam en het te verwachten nuttig effect van het gekeerde water zijn de eenige factoren, die hier den doorslag moeten en kunnen geven.

Deze twee factoren, vereenigd met den eisch, dat de dammen solide moeten zijn, maken dat men vanzelf tot dammen met een normale maximum waterkeering van plus minus 1,7 M. komt, tenzij plaatselijke diepe uitspoelingen eene grootere hoogte aan waterkeering wenschelijk maken.

In het algemeen kan gezegd worden, dat de planters geen voorstanders van de kleine dammen zijn. Zij halen daarvoor de schouders op, maar er zijn ook enkele, die zich ongerust maken, dat hun dammen in de benedenvalleien ten slotte bij vermeerdering van die kleine dammen op de huurgronden in droge jaren geen regenwater meer zullen krijgen. Tegen een systematischen damaanleg op grootere plantages, zooals door het Gouvernement wenschelijk wordt geacht, zullen zeker bezwaren bij de eigenaars blijven bestaan, tenzij hunne inzichten door ondervinding geleerd, aanmerkelijk gewijzigd mochten worden.

Wil een dam zijn geld waard zijn, dan moet hij ook, al is het niet ieder jaar, dan toch eens in de twee of drie of misschien meer jaren volloopen.

Deze zaak moet, nu weldra met een systematischen damaanleg begonnen zal worden, deugdelijk overwogen worden.

Neemt men daarbij in aanmerking, dat een regenval van 200 of meer mM. in het etmaal zeer zelden voorkomt (volgens het algemeen gevoelen hier eens in de 30 jaar), dan kan men daaruit besluiten, dat men van den oorsprong van de vallei beginnende met kleine dammetjes vrijwel al het vallende regenwater nagenoeg altijd zou kunnen opvangen. Alleen kan 't geval zich voordoen, dat de aarde reeds doorweekt is en dat dan ten gevolge van eene zware bui de uitlaten der dammetjes beginnen te werken.

Ten einde dan doorbraken van kleine dammen te localiseeren, komt het mij wenschelijk voor om hier en daar tusschen de kleinere dammen, vooral op gunstig gelegen punten, een grooteren te plaatsen.

Bij systematischen damaanleg zullen dus de kleine dammetjes hoofdzaak, grootere dammen bijzaak als waterkeering worden.

Men zal evenwel altijd voor gevallen blijven staan, waar niet bij den oorsprong van de vallei met den aanleg van dammen enz. begonnen kan worden.

Er komen vrij uitgestrekte berghellingen en hooggelegen terreinen voor waar om een of andere reden niet aan damaanleg, het maken van geulen enz. enz. gedacht zal kunnen worden. In de beneden deze hellingen enz. gelegen terreinen tot damaanleg overgaande zal men met de kleine dammetjes moeten zorgen buiten de rooien te blijven, terwijl deze laatste alleen door zwaardere dammen of dammen van opgestapelde steenen of metselwerk afgesloten kunnen worden.

Alleen met eene behoorlijke topographische opname in de hand en een voorafgaand plaatselijk onderzoek zal het mogelijk zijn om hier den meest rationeelen weg voor damaanleg aan te geven.

De kosten van de grootere dammen op de plantages loopen nogal uiteen, een gevolg van de meer of mindere gemakkelijkheid, waarmee de overlaten van voldoende capaciteit gemaakt konden worden.

Het gemiddelde als type aangenomen komt men op f 0,08 per M³ waterinhoud van het reservoir, terwijl enkele dammen gemaakt zijn, waarvan de kosten slechts f 0,04 á f 0,05 M³. inhoud van het reservoir hebben gedragen.

Over het algemeen staan de dammen met vrij sterke aanslibbing bloot. Verontrustend sterk kan zij evenwel niet genoemd worden, zeer zeker zal hierin bij een systematischen aanleg van dammen en bij beplanting van de terreinen met aloë, sisal en dividivi-boomen zeer veel verbetering komen."

Nieuwsberichten.

Curaçao

Welkom !

Na een zeer voorspoedige reis zijn Woensdag, 8 December ll. de Weleerw. Moeder Priorin M. REGINA, en de Eerw. Zusters Dominikanessen M. EUPHROSINA en M. GONZALEZ met den paketschoener *Gouverneur van den Brandhof* van St. Martin hier aan gekomen.

Hedenmorgen arriveerden per *Prins Maurits* de Weleerw. Pater ANGELUS TEN BRINK, en de Eerw. Zusters Dominikanessen M. CLARA, M. COSMA, M. SOPHIA en M. EMILIANA, alsmede de Eerw. Frater ROMUALDUS, van de Congregatie van Tilburg.

Aan allen onze oprechte, hartelijke welkomsgroeten.

Diner.

Woensdagavond had de Hoogedelgestrenge Heer Gouverneur de Officieren van het Duitsche opleidingsschip *Hertha* aan tafel genoodigd.

Dankbetuiging.

In dank ontvangen een presentexemplaar van *Algun Discursito riba Invocacion di Santoenan* door den Weleerw. Pater P. J. POIESZ.

Dat nuttig boekske zal zijn weg wel vinden. De Eerw. Schrijver beschikt over een wel verneden pen, een gemakkelijken, gladden stijl, een zeer heldere wijze van voorstellen. De verhevenste waarheden worden heel eenvoudig en duidelijk verklaard en voor een ieder bevattelijk gemaakt.

Moge het boekje in veler handen komen en veel nut stichten.

Tevens ontvingen wij het Jaarlijksch Verslag over 1908 van de „Curaçaosche Maatschappij" etc., alsmede een wandkalender van de Heeren J. & D. JESURUN agenten der PALATINE Insurance Company Ltd. Onzen beleefden dank.

Koloniale Raad.

Maandagmiddag één uur hield de Koloniale Raad zitting om twee candidaten te kiezen voor de vacature DE GORTER; gekozen werden de Heeren J. C. R. FORBES en J. EVERTSZ.

Alvorens tot de stemming werd overgegaan, vroeg de wn. Ondervoorzitter, de Heer H. M. PENSO het woord om namens de Leden den Heer MORDY MADURO, den Voorzitter, hartelijk welkom te heeten en de blijschap der Leden te uiten over zijn terugkeer in hun midden na een algeheel herstel. Spreker wenschte, dat de Voorzitter nog vele jaren in de beste gezondheid zijn groote talenten wijden mocht aan het belang der Kolonie.

De Heer MORDY MADURO dankte den Leden en hun woordvoerder, wijdde eenige gevoelvolle woorden aan wijlen den Heer J. MÖLLER, in leven Ondervoorzitter van den Kol. Raad, begroette het nieuwe Lid C. S. GORSIRA JPEz. en bedankte den Heer PENSO voor het waarnemen van het Presidentschap tijdens sprekers afwezigheid. Beide laatste Heeren spraken hierop nog een woord van dank.

Bij missive van den Gouverneur en van Heer LANSBERG werd den Raad medegedeeld, dat genoemd lid voor korten tijd afwezig zou zijn wegens vertrek naar Caracas.

Hr. Ms. Utrecht

is Vrijdag, 3 December ll. des avonds om acht uur uit Suriname hier binnengestoomd.

Huldiging van Mr. J. B. Gorsira.

Reeds was het overduidelijk gebleken, dat de benoeming van Mr. J. B. GORSIRA tot Onder-Voorzitter van den Raad van Bestuur en Procureur-Generaal der Kolonie met algemeene instemming werd begroet, maar deze instemming droeg Dinsdagavond het karakter van een openbare huldiging. De berg Altena was niet te hoog, de Huizinge *Ararath* niet te ver voor de honderden, die blijk wilden geven van hun sympathie en vriendschap aan den nieuw benoemde.

Op initatief van den Rechterlijken Macht werd den nieuwen Procureur Generaal een schitterende serenade gebracht. Het was een echt fantastisch gezicht, dat schijnsel der flambouwen door de boschages, in rooden gloed gezet van Bengaalsch vuur, terwijl lichtkogels en vuurpijlen daar hoog boven uitschoten. De muzikanten hadden het zwaar te verantwoorden, een berg beklimmen en spelen tegelijk is een echte corvée, op het steilste plekje nam de trom het werkje even over.

Op *Ararath* aangekomen werden alle deelnemers allervriendelijkst door den Heer en Mevrouw GORSIRA ontvangen en recht gastvrij onthaald. De Hoogedelgestr. Heer Gouverneur had zich reeds van te voren naar het huis van den Procureur begeven en wilde nu zelf de tolk zijn der aanwezigen om hulde te brengen aan den nieuw benoemde en hem geluk te wenschen met de hooge onderscheiding hem te beurt gevallen

Algemeen is deze benoeming met vreugde begroet, maar geheel in het bizonder was het een voldoening voor den Gouverneur, zoo sprak Z.H.E.G. het ambt van Procureur, wat Hij zelf bijna tien jaar lang had bekleed aan MR. GORSIRA te mogen overdragen. En dat voornamelijk, omdat Spreker in de reeks van jaren waarin Hij met MR. GORSIRA als lid van den Rechterlijken Macht had omgegaan dezen had leeren kennen als een man van eerlijk en onafhankelijk karakter, rechtvaardig en onpartijdig, zaken van personen steeds wetend te onderscheiden. De goede God geve den nieuwen Procureur de noodige kracht en gezondheid om de schoone, maar moeilijke betrekking van Procureur Generaal tal van jaren te mogen bekleeden tot nut van de Curaçaosche Maatschappij en tot eigen voldoening.

Op deze welsprekende, hartelijke woorden dankte Mr. GORSIRA den Gouverneur en alle aanwezigen, na dank gebracht te hebben aan Hare Majesteit, Z. E. den Minister en den Heer Gouverneur voor zijne benoeming. Steeds hoopte de nieuwe Procureur op de groote welwillendheid van de Curaçaosche bevolking, hem thans betoond, te mogen blijven rekenen. Dwalen is menschelijk, ook Hij zal fouten begaan, maar dat men steeds overtuigd zij, dat de Procureur als geboren Curaçaonaar te veel liefde voor de Kolonie en hare ingezetenen voelt om ooit ter kwader trouw te kunnen handelen. Het algemeen belang der Kolonie zal steeds bij al zijn handelingen op den voorgrond staan. Moge dan later bij het nederleggen van zijn ambt van Hem gezegd kunnen worden, dat Hij immer met alle kracht er naar gestreefd heeft zich verdienstelijk te maken voor zijn geboortegrond.

Nog lang bleven de vele vrienden in opgewekte stemming bijeen en vulden de kwistig met rozen versierde salons.

De Heer en Mevrouw GORSIRA liet het hun aan geen oplettendheid ontbreken.

Stadsreiniging.

Gedurende de laatste 8 dagen werden in het fiskalaat aangebracht en door middel van petroleum verdelgd:

100 ratten en
385 muizen.

N. A. V.

De Groep Nederlandsche Antillen heeft Donderdag weder een mooien, goed geslaagden avond gehad. De lezing van den Heer J. L. C. MONSANTO over *Het Eiland St. Eustatius* werd druk bijgewoond zoowel door Dames als Heeren.

Na het inleidend woord van den wn. Voorzitter begon de Heer MONSANTO met zijnen hoorders een beeld te schetsen van het gouden tijdvak van de „Gouden Rots", om des te beter de diepe ellende te laten gevoelen van het tegenwoordig verarmde, bijna zouden we zeggen, verhongerde Statius. Zeer aanschouwelijk verklaarde ons de Spreker, hoe bedroevend het gesteld is met handel en scheepvaart op dat eiland en hoe ook zelfs de landbouw, althans de katoenteelt, tot dusverre nog weinig voordeel gebracht had aan Statius' rotsbewoners.

Ook vreemdelingen beproefden deze nieuwe cultuur, maar moesten ze met verlies opgeven.

Of er dan geen heil te verwachten valt van den katoenteelt? Misschien, dat de toekomst rooskleuriger is dan het verleden.

De Gouvernementsaanplantingen staan mooi en beloven een goeden oogst. Of de belofte ook in vervulling zal gaan?

Daar de Heer MONSANTO zijn lezing in druk zal laten verschijnen, meenen wij ons van verder verslag ontslagen te kunnen rekenen.

Aan het debat na de lezing namen de Heeren DUYFJES, VERSLUYS, DUSSEL, NIJMAN, MICHELSEN druk deel. Het ging er soms warm toe, zoo tot genoegen der buitenstaanders, die herhaaldelijk zeer veel pret hadden. Het was een genoegelijke avond. De dank door den Voorzitter den Heer MONSANTO gebracht voor diens gloed vol voorgedragen rede en dikwerf slagvaardig debat was wel verdiend.

Ingezonden stukken.

Curaçao 10 December 1909.

Aan de Redactie van de

„Amigoe di Curaçao".

Hooggeachte Redactie.

Zoudt U Uwe kolommen open willen stellen voor 't onderstaande?

Toen destijds op een vergadering van 't A. N. V., gehouden in de „Gezelligheid", de kiesrechtkwestie werd ter sprake gebracht, waren op twee na alle aanwezige leden het er roerend over eens, dat die kwestie niet op den weg ligt van 't A. N. V.

„Het A. N. V.," zoo riep een der leden met geestdrift uit, „is daar, om de Nederlandsche onderdanen van alle gezindten tot elkaar te brengen, maar niet, om verdeeldheid te zaaien", hetgeen door mij ten volle wordt beaamd.

Daarom zou ik als lid van het A. N. V. het bestuur der Groep Nederlandsche Antillen van 't A. N. V. voor deze vraag willen stellen:

„Vindt U, dat de door den Heer J. MONSANTO gehouden lezing op Donderdag 9 December in de „Gezelligheid" over 't eiland St. Eustatius met het daaruit voortgevloeide debat te huis behoort in een vergadering van 't A. N. V.?"

Ik had gedacht, een beschrijving van 't eiland St. Eustatius te vernemen, doch in plaats daarvan werd het beleid van 't Gouvernement en van diens vertegenwoordiger op dat eiland ter sprake gebracht.

Brengen dergelijke besprekingen de menschen tot elkaar of hebben ze verwijdering ten gevolge?

U dankend voor de verleende plaatsruimte

Hoogachtend

UEds. dw. dn.

H. J. VOOREN.

Den Weled. Heer

H. J. VOOREN

Alhier.

Het Groepsbestuur had de noodige voorzorgsmaatregelen genomen om alle politiek buiten de lezing te houden; dat een schijntje politiek toch door het debat kwam gluren, ligt niet aan het Groepsbestuur. Zoodra het gevoegelijk kon, werd dan ook het debat, op gevaar af tegenover de debatters eenigszins onheusch te wezen, door den wn. Voorzitter gesloten.

P. fr. R. J. C. WAHLEN

wn. Voorzitter.

Nederland.

Om der volledigheidswille.

Wie onlangs in de bladen het Voorloopig verslag op Hoofdstuk I der Staatsbegrooting gelezen heeft en daarbij attendeerde op de beschouwingen over de bekende „Lintjesquaestie" moet wel eenigszins ontnutst geweest zijn over dit voor Dr. Kuyper zeer ongunstig verslag.

Dit ongunstige is echter te wijten aan de incorrecte weergeving van het verhandelde en zulks wel door het persbureau, dat aan alle aangesloten bladen een excerpt toezond uit het officieele stuk.

In dat excerpt, dat dien dag in alle bladen gelijkluidend verscheen, is alles (ongeveer twee kolom) van á—z opgenomen wat contra-Kuyper werd ingebracht, terwijl van het pro-Kuyper [1 kolom] slechts goed een derde werd meegedeeld. De andere twee derden, die juist het belangrijkste behelsden en den waren aard van deze Kuyper-agitatie in het juiste licht zetten, bleven geheel onvermeld.

Het bureau, bij hetwelk *De Maasbode* een klacht indiende over deze incorrectheid, verontschuldigde zich

door de mededeeling, dat de haastige bewerking van veel dien dag ingekomen stukken de oorzaak was van deze weglating, dat echter in de toekomst hiertegen zou gewaakt worden.

Het officieele stuk, waarin de liberale Kuyper-hetze tot zijn juiste proportiën wordt teruggebracht, luidt dan aldus:

Naar aanleiding van bovenvermelde beschouwingen, werd door andere leden opgemerkt, dat de beweging, die in den lande over deze zaak gemaakt wordt, geenszins overeenstemt met de beteekenis daarvan. Had dr. Kuyper eene halsmisdaad begaan, het rumoer zou niet grooter kunnen zijn. Dat het bij de uitgebrachte beschuldigingen enkel te doen is om handhaving van goede politieke zeden of van de waardigheid van het gezag, achtte men niet aannemelijk. Veeleer had men den indruk, dat daarop het streven om een eminenten politieken tegenstander, dien men vreest of haat, te treffen, een grooten invloed heeft gehad. Dat hier bijbedoelingen in het spel zijn, schijnt ook te blijken uit de omstandigheid, dat zelfs de politieke medestanders voor de handelingen van den oud-Minister aansprakelijk worden gesteld, terwijl het toch duidelijk is, dat dit alleen zin zou hebben, indien aangetoond kon worden, dat de daden, waarvan sprake is, voortvloeien uit de beginselen dier medestanders.

Verscheidene leden verklaarden, dat hun vertrouwen in dr. Kuyper door deze zaak niet geschokt was. Verscheidene anderen gaven te kennen, zijne houding niet in alle opzichten te verdedigen, en niet te willen beweren, dat hij ten deze in allen deele met den noodigen tact en voorzichtigheid had gehandeld, maar zij meenden, dat dit voor de hoofdzaak waarop het aankomt, namelijk voor de vraag, of er verband bestaat tusschen het verleenen der decoratie en het aannemen van geld voor verkiezingsdoeleinden, niet afdoet. Algemeen was men dezerzijds van oordeel, dat de uitdrukkelijke verklaring van dr. Kuyper, dat zoodanig verband niet bestaat, geloofd behoort te worden, totdat het tegendeel is gebleken. Dat het bewijs van het tegendeel uit zijne verklaringen afgeleid zou kunnen worden, werd dezerzijds ontkend. De inhoud dier verklaringen had den indruk gegeven, dat hij zich van geene schuld bewust is.

Voorts was men van oordeel, dat hetgeen de heer Lehman voor de krijgsgevangen Nederlanders en voor de kerk te Colombo deed, het verleenen der decoratie allezins rechtvaardigt. Dat de voordracht voor die decoratie uitging niet van den Minister van Buitenlandsche, maar van dien van Binnenlandsche Zaken beschouwde men als eene zaak van geringe beteekenis.

Verscheidene leden achtten het overigens gewenscht, dat dr. Kuyper de andere inlichtingen, die hij toegezegd heeft, niet langer achterwege zou houden. Evenwel vonden sommigen het verklaarbaar, dat hij zich ongezind verklaarde die te verstrekken, zoolang hij niet wist, of er niet meer tegen hem zou worden aangevoerd. Het is, meenden zij, te begrijpen, dat iemand, die zooveel schrijft, zich niet nauwkeurig alles herinnert, wat hij in den een of anderen brief gezegd kan hebben, en dat hij, zich over bijzonderheden uitlatende, vreest vergissingen te begaan, die hem later uit eigen brieven zouden kunnen worden aangetoond.

Naar aanleiding van het geopperde denkbeeld, dat de Regeering ter zake een onderzoek zou instellen werd verder opgemerkt, dat zij zich met deze zaak alleen kan inlaten, voor zoover er sprake zou kunnen zijn van eenig ambtsmisdrijf en voor zoover het betreft het verstrekken van inlichtingen aangaande het verleenen der decoratie. Of door nadere inlichtingen meer licht over deze zaak zou opgaan, werd betwijfeld. Met het verzoek, dat de Regeering ter zake van de omstandigheden, waaronder de decoratie werd verleend, inlichtingen zou geven en de desbetreffende stukken zou overleggen, konden sommige dezer leden intusschen instemmen. Enkelen verklaarden evenwel, dat zij van het weigeren van zoodanige inlichtingen aan de Regeering geene grief zouden maken, indien die weigering berustte op gronden, welke voor haar evenzeer beslissend zouden zijn, wanneer het gold het verleenen van elke andere decoratie."

In de thans verschenen Memorie van Antwoord zegt de Regeering naar aanleiding dier beschouwingen o. m. het volgende:

Zij zou de paragraaf in het Voorloopig Verslag welke aangelegenheden betreft, waarbij, gelijk in dat Verslag is erkend, hare verantwoordelijkheid niet betrokken is, met stilzwijgen voorbijgaan, ware het niet, dat aan haar vragen zijn gesteld.

Bij de beantwoording daarvan meeten, naar de Regeering meent, de volgende overwegingen haar leiden.

De vragen zijn gesteld naar aanleiding van grieven, aangevoerd tegen een afgetreden Minister, die deswege is ter verantwoording geroepen. In hoever de leden der Kamer zich daartoe gedrongen kunnen achten, staat uitsluitend aan hen ter beoordeeling, maar het is duidelijk dat de Ministers de verantwoording niet voor hunnen ambtsvoorganger kunnen voeren.

In zoover als zij door het beantwoorden van de gestelde vragen zich op dien weg zouden begeven, acht de Regeering zich daartoe niet slechts niet geroepen, maar niet gerechtigd.

Het zoude ook eene afwijking zijn van de goede constitutioneele practijk welke hier te lande nagenoeg zonder uitzondering is gevolgd.

Voorts kan 't niet op den weg der Regeering liggen, om op de gestelde vragen in te gaan in zoover als zij implicite of uitdrukkelijk een oordeel inhouden, of bedoelen een oordeel der Regeering uit te lokken, over den aard zelfs van niet-ambtelijke handelingen, welke de afgetreden Minister zou hebben verricht, of van niet-ambtelijke correspondentie, welke hij zou hebben gevoerd.

Eindelijk moet de Regeering zich onthouden van het geven van inlichtingen omtrent het bestaan en den inhoud van adviezen en voorbereidende aanteekeningen of lijsten welke alle een vertrouwelijk karakter dragen en moeten blijven dragen, zal de Regeering, ook in de toekomst, ongestoord kunnen overwegen, welke maatregelen zij heeft te nemen en het noodige kunnen doen ter voorbereiding van hetgeen zij straks als Regeeringsdaden zal hebben te verantwoorden.

Met inachtneming van het bovenstaande kan de Regeering dus slechts inlichtingen geven buiten verband met de aangelegenheid welke in deze paragraaf is besproken, en moet zij zich tot het volgende bepalen.

Op de eerste gestelde vraag: Welke zijn de regels, welke bij het verleenen van decoraties van ingezetenen plegen gevolgd te worden? Van welke autoriteiten worden daarbij informaties gevraagd? Is bij de decoratie van Dh. R. Lehmann de gebruikelijke weg gevolgd? Gaarne zou men de ter zake daarvan uitgebrachte ambtelijke adviezen aan de Kamer overgelegd zien, antwoordt de Mem. v. Antw.

Er bestaan geen vaste regelen, die plegen gevolgd te worden bij het verleenen van decoraties aan ingezetenen. In vele gevallen worden adviezen of informatiën gevraagd aan autoriteiten onder wie de te decoreeren personen ressorteeren, ook worden niet zelden adviezen gevraagd aan de Commissarissen der Koningin in wier provincie, of van de burgemeesters in wier gemeente zij wonen. Als de Regeering genoegzaam is ingelicht, worden geene adviezen gevraagd, en dat gebeurt meermalen. De Regeering wenscht zich daaromtrent volle vrijheid voor te behouden, en zou tegen het overleggen van adviezen, die een vertrouwelijk karakter moeten dragen, bezwaar maken.

De tweede vraag luidde:

Welke regels gelden ten aanzien van de vraag, tot het ressort van welken Minister de voordracht tot toekenning eener decoratie behoort?

Hierop luidt het antwoord:

Ook hieromtrent gelden geene vaste regelen, en moet de Regeering zich hare vrijheid voorbehouden. Onder dat voorbehoud kan worden gezegd, dat meestal de voordracht, geschiedt door den Minister onder wiens ressort het gebied valt, waarop de te decoreeren persoon zich verdienstelijk heeft gemaakt.

Voorts wordt herinnerd, dat ingevolge artikel 1 f van het Reglement van Orde van den Raad van Ministers (medegedeeld in de gedrukte stukken der Tweede Kamer, zitting 1905—1906) de goedkeuring van den Ministerraad vereischt wordt voor iedere aan Hare Majesteit te vragen machtiging om de voordracht tot eene decoratie te doen:

Sub 3o. werd gevraagd:

Komt het meer voor en acht de Regeering het oorbaar, dat door een Minister de weg wordt aangewezen, door het volgen waarvan iemand aanspraak zal kunnen maken op eene ridderorde?

Waarop het antwoord luidt:

De inkleeding van deze vraag maakt, dat een antwoord implicite eene beoordeeling van de handelingen van een ambtsvoorganger zou inhouden, in zoover als door de woorden:

„Komt het meer voor", waarmede de vraag aanvangt, te kennen wordt gegeven, dat door hem de weg is aangewezen door het volgen waarvan iemand aanspraak zal kunnen maken op eene ridderorde. Het is duidelijk, dat de beoordeeling niet op den weg der Regeering ligt en derhalve is de vraag niet voor beantwoording vatbaar.

Op de vraag: Acht de Regeering het in overeenstemming met goede politieke zeden, dat een Minister geld aanneemt voor eene partijkas en op de in de verklaringen van dr. Kuyper vermelde wijze over Regeeringsaangelegenheden correspondentie voert met iemand, die geenerlei officieele positie bezit? wordt ten antwoord gegeven:

Hier wordt niet eenvoudig gevraagd of iemand, die Minister is, eene som gelds met eene bepaalde bestemming, die hem toevertrouwd wordt, mag aannemen en die aan het aangewezen adres mag doen toekomen, maar er wordt van de Regeering een beoordeeling gevraagd van niet-ambtelijke handelingen en correspondentie van een ambtsvoorganger. Het is duidelijk, dat beantwoording dier vraag niet op haar weg ligt.

Ook op de vijfde vraag: In verband met de verklaring van dr. Kuyper, dat de heer E. A. Lehmann niet op eene lijst betreffende het verleenen van decoraties kon geplaatst zijn, omdat zoodanige lijst door het Kabinet, dat aftrad, niet „gearresteerd" was, werd verder de vraag gesteld, of vóór dat aftreden eene voorloopige lijst werd opgemaakt en zoo ja, of de naam van genoemde persoon daarop voorkwam, meent de Regeering op dezelfde gronden geen antwoord te kunnen geven.

Buitenland.

FRANKRIJK.

Men herinnert zich dat de Bond van Fransche onderwijzers een eisch tot schadevergoeding heeft ingesteld tegen de Bisschoppen. Een tweetal Fransche Bisschoppen heeft zich in het openbaar over dien eisch uitgelaten. Mgr. Henry, Bisschop van Grenoble, ontkende in een rede, dat de Bisschoppen in hun gezamenlijken brief het onderwijzerskorps zouden hebben aangevallen. Wij zullen voor de rechtbank verschijnen, zei de Bisschop. Ik zal dien dag geen anderen advocaat nemen dan mijzelf. Ik zal de schoolboeken meenemen, die wij hebben veroordeeld en ik zal er de stukken uit voorlezen, waarin de waarheden worden verkort, die aan mijn hoede zijn toevertrouwd en die ik heb te verdedigen. Zou een Fransche rechtbank mij kunnen veroordeelen? Word ik veroordeeld, dan zal ik de boete betalen; maar ik verzeker u dat ik den volgenden dag weer begin."

Even duidelijk liet zich Kardinaal Luçon, Aartsbisschop van Reims uit. „Door den gemeenschappelijken brief te onderteekenen, zoo verklaarde de Kardinaal, waarin wij aan de Christelijke huisvaders de gevaren voorhielden, die de ziel van hun kinderen bedreigen, hebben wij niets anders gedaan dan het vervullen van onzen plicht. De zending der Kerk, gedurende alle tijden en in alle landen, is de godsdienstige gevoelens te beschermen, die de eerste plaats innemen in de ziel van den mensch.

Hoe kan men eischen, gaat de kardinaal voort, dat de bedienaren der Kerk zonder protest het zouden toelaten, dat de kinderen van katholieke families als atheïsten en vrijdenkers worden opgevoed! Wij zullen dan ook, bij het aannemen van nieuwe wetten, zooals het voorstel-Doumergue, niet ophouden onze stem te doen hooren om onze geloovigen te waarschuwen tegen de pogingen, waardoor men Frankrijk poogt te ontkerstenen.

Ik ben gelukkig, dat wij bij deze gelegenheid, door de onderwijzers ons geboden, nu aan de katholieke huisvaders toonen kunnen, dat wij aan hun hoofd gaan en dat wij het eerste grootste gedeelte der verantwoordelijkheid op ons nemen van den strijd, die ons werd opgedrongen.

De daad, die de onderwijzers gesteld hebben, is naar mijn inzien slechts een eerste stap. Want wat de geheime plannen van Minister Briand dan al mogen wezen, ik ben er zeker van overtuigd, dat onze tegenstanders, of zij willen of niet, op het gebied van het onderwijs langzamerhand zullen worden medegesleept tot daden van geweld. Maar op den dag, dat wij de gevangenis zullen moeten betreden, zal ik er trotsch op wezen om mijn broeders het voorbeeld te geven en te lijden voor een der schoonste zaken, die de menschheid kent, die van de vrijheid van geweten."

Ten slotte hoopt de Kardinaal, dat de katholieken in Frankrijk met Gods hulp eindelijk een stelsel van vrijheid en verdraagzaamheid zullen weten te verkrijgen, waarop zij ten volle recht hebben.

Kardinaal Luçon heeft zich reeds van een procureur en een advocaat voorzien.

Advertentien.

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.

Drukker:

ALFREDO F. SINTIAGO